

נדרים יב

משה שווערד

1. עיין מראה מקומות לדף יא:
2. הר"ן מסכת נדרים דף יב עמוד א
והא נותר ופגול לאחר זריקת דמים הוא - אית דלא גרסי פגול שהרי מכיון שנתפגל אין זריקתו מתירתו אלא מותר קפריך דאיסור נדריה פקע ליה בזריקת דם ואפילו הכי תנן דאסור אלמא בעיקרו קמתפיס.
3. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נדרים דף יב עמוד א
בנותר ופגול של עולה. שלא יצא מידי מעילה ששמו עליו לעולם עד שיתוך הבשר:
4. הר"ן מסכת נדרים דף יב עמוד א
בנותר של עולה - דאפילו תמצא לומר דבדהשתא קמתפיס אכתי נדריה לא פקע דהא עולה אסורה אפי' לאחר זריקה.
5. שיטה מקובצת על נדרים דף יב/א
מיתביבי. איזהו איסור נדר האמור בתורה. כן היא הגירסא בהרבה ספרים. [1] ואף על גב דהכא לא שייך מיתביבי שהרי לפשוט בעיא דרמי בר חמא הוא דרך בזאת המסכתא דגריס מיתביבי במקום תא שמע הואיל ולשון תשובה הוא מכל מקום. וגרסאות אחרות דגרסי בהו תא שמע והכי עיקר. עד כאן. וכן בשיטה וזה לשונו, ומיתביבי טובא איכא לקמן כי הכא. עד כאן:
6. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נדרים דף יב עמוד א
מיתביבי איזהו איסור כו'. ה"ר אליעזר ז"ל גורס ת"ש [2] מיהו לא קשיא אי גרסינן מיתביבי דפריך לרב הונא בריה דרב נתן שבא לדחות דברי רבא שפשט לו דבעיקרו קא מתפיס:
7. שיטה מקובצת על נדרים דף יב/א
מיתביבי איזהו איסור האמור בתורה. פירוש איזהו איסור נדר האמור בתורה הכי מפרש לה רבא במסכת שבועות. הרי עלי שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין. האי לישנא לאו דווקא דזה אינו לשון נדר אלא לשון שבועה. אלא באומר הרי עלי אכילת בשר מיירי אי נמי שלא פירש כלל אלא אמר סתם הרי עלי יום זה כיום שמת בו אבא והוא נדור מאותו היום. וכן הוא בירושלמי.
8. הר"ן מסכת נדרים דף ב עמוד ב
אידי דתנא נדרים דמיתסר חפצא עליה - כלומר שאוסר הככר עליו ואומר אכילת ככר זה עלי לאפוקי שבועה דאסר נפשיה מן חפצא. כלומר שאומר שבועה שלא אוכל ככר זה, ומהא משמע דאין שבועה בלשון נדר ולא נדר בלשון שבועה הילכך כל שהחליף של זה בזה אין בדבריו כלום, ואיכא למידק דהתניא בפרקינן/נדרים/ (דף יב) איזהו איסור האמור בתורה הרי עלי שלא אוכל בשר אלמא יש נדר בלשון שבועה דהא שלא אוכל קאמר, וכפ' שבועות שתיים בתרא נמי משמע דיש שבועה בלשון נדר דאמרינן התם/שבועות/ (דף כב) באומר אכילה משתייהן עלי שבועה והא האי לישנא דנדר הוא וקאמר ליה גבי שבועה אלמא מהני, ו"ל דהני לישני לאו בדוקא נקיט להו דההוא דאיזהו איסור האמור בתורה לא אתא אלא לאשמעינן דרך איסור ע"י התפסה ומש"ה לא דק בלישניה ולעולם במוציאו בלשון נדר קאמר, וההיא נמי דאמרינן אכילה משתייהן עלי שבועה לאו דוקא דאמר בהאי לישנא אלא דאמר שבועה שלא אוכל שתיהן אלא דהתם אידי דאמר לעיל מינה באומר אכילה משתייהן עלי קונם דהוא לישנא דוקא דנדר אמר נמי אכילה משתייהן עלי שבועה ולא דוקא וכן דעת ר"ח ז"ל והרב בן מג"ש ז"ל ולזה הסכים הרשב"א ז"ל, ובירושלמי אפליג בהאי דינא דאמרינן התם דר' יודן ורבי ורבי מונא סברי אין נדר בלשון שבועה ואין שבועה בלשון נדר ורבי יוסי פליג עליהו ומשמע דקיימא לן כרביים. אבל הרמב"ן ז"ל כתב בהלכות נדרים שלו דליכא לשבושי הנך סוגיא ולמימר דלא דייקו בלישניהן אלא ודאי נדר שאמרו בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר מהני מיהו לאו מעיקר נדר ועיקר שבועה דהא אמרינן בסוגיין דנדר ושבועה לא שויין בלישניהן אלא מדין ידות הוא דמהני דנדר שאמרו בלשון שבועה כיון דפיו ולבו שויין לאסור שבועה על עצמו את על פי שלא אמרו בלשון מדוקדק יד מיהא

הוי וכן בשבועה שאמר שבועה ככר זה עלי כיון שפיו ולבו שוין לאסור אכילתו מככר זה בשבועה מהני מדין יד אלא דבסוגיין דהכא בעיקר לשון נדר ובעיקר לשון שבועה איירינן.

9. שערים מצויינים בהלכה

שנדר בלשון שבועה חלה מדרכנן, והרי הרמב"ן כתב דחלה מטעם ידות, א"כ אסור מה"ת דידות מדרשא אתיין כמבואר בגמ' לעיל (ג.) וידות היכא כתיבי, וכבר עלה ע"ד לומר שתשו' הרמב"ן רובן לאו של הרמב"ן נינהו, רק המה מיוחסים להרמב"ן אבל הם של הרשב"א, אבל אחר הישוב לא קשה מידי כו' עיי"ש. ועי' בשו"ע וברמ"א (י"ד סי' ר"ו ס"ה) ובש"ך (שם סק"ב).

ועי' בב"י (י"ד סוס"י רל"ט). ועי' ברמב"ן לקמן (ט"ז): שהביא ירושלמי דמשמע דשבועה בלשון נדר חלה. וכתב ע"ז בשו"ת התשב"ץ (ח"א סי' צג) דאפשר דחלה רק מדרכנן. ועי' בשו"ת נוב"י (מהד"ת י"ד סי' קמה) דלכאורה הרמב"ן סותר עצמו, שהרי הב"י (י"ד סי' ר"ו בד"ה) כתב בשם תשובת הרמב"ן (סי' ע"ר)

10. משנה ברורה על או"ח סימן תקס"א

(ד) הירואה ירושלים - יש שכתבו (ג) שמסתברא שיום שרואה אדם תחלה ירושלים בחורבנה שיאסור אותו היום כולו בבשר ויין:

11. הר"ן מסכת נדרים דף יב עמוד א

והוא שנדר באותו היום - קס"ד שנדר באותו יום שמת אביו שלא יאכל בשר וכן נדר פעם אחת שלא יאכל בשר ביום שמת בו גדליה ועכשיו מתפס יום אחר כאותו יום דכיון דנדר במעיקרא ה"ל השתא מתפס בדבר הנדור.

12. דבר יעקב מסכת נדרים דף יב עמוד א

[ו] היכי דמי לאו כגון דקאי בחד בשבא דמית ביה אבוה - הר"ן מפרש [כמש"כ בהג' יעב"ץ ובקרו אורה] כגון שעומד ביום ראשון בשבוע שהוא א' בניסן, וביום זה אסר על עצמו בשר ויין. ואחרי כמה שנים עומד שוב ביום ראשון בשבוע שהוא א' בניסן, ואומר שיום זה יהיה כמו בעבר ביום ראשון בשבוע שהוא א' בניסן. התוס' כתבו מה שנקטה גמ' שהוא עומד ביום ראשון בשבוע, זה לאו דוקא ואין הדבר תלוי אלא בתאריך יום בחודש דהיינו א' בניסן. בהג' הר"ש מדסוי גורס בר"ן רק יום ראשון בשבת בלי התאריך של יום בחודש.

13. הר"ן מסכת נדרים דף יב עמוד א

ומשני דשמואל הכי אתמר אמר שמואל והוא שנדור ובא מאותו היום ואילך - כלומר שכל ימי אחד בשבת שעברו עליו שהן כיום שמת בו אביו נאסרו עליו בנדר וכיון שכך לא מצית למגמר מהכא האי דינא ולומר דהך רבואת אשמועי' דהא הכא ליכא יומי דהיתרא כלל והך סוגיא קטיע היא דלא פירש הש"ס אם כן מאי אתא לאשמועינן אלא סמיך ליה אסוגיין דריש פרק שבועות שתים בתרא דאמר' התם האי לישנא ממש דאמר שמואל והוא שנדור ובא מאותו היום ובתר הכי מקשה כיון (צ"ל כיום) שמת בו אביו פשיטא ומתריך יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם אצטריכא ליה ומקשינן הא נמי פשיטא מהו דתימא כיון דאפי' לא נדר אסור מדרכנן כי נדר נמי לא חייל נדרא ולא מתפס בנדר הוא קמ"ל כך נראה בעיני א"נ סברה הך סוגיא דאע"ג דלא דמי לקרבן שאסור לכל דהא לא אסור אלא לדידיה אפילו הכי מתפס בדבר הנדור מיקרי דומסקנא דסוגיין דשבועות שעמינן לנדור מגבינה של נכרים וסתם יינן ושמונו של גיד והתפס בהן דמתפס בנדר הוי ואסור.

14. חדושי הרשב"א על מסכת נדרים דף יב/א

כחלת אהרן וכתרומתו מותר. פי' משום דחשבינן ליה כדבר האסור ולא כדבר הנדור, [1] ושעמא דמלתא דאע"ג דצריך לקרות להם שם מכל מקום לאו קרבן הם, כיון שהם מותרים אפי' למקנת כספו של כהן, אלא הרי הם כנכסי כהן ונכסי בניו ובנותיו, אלא שלא זכה אותם רחמנא לאכלן אלא לכהן ולבני ביתו ודבר האסור הוא, מה שאין כן בבכור שהוא קרבן ואסור לכל חוץ מזכרי כהונה וכמ"ש למעלה. [2] ויש מי שפירש

דחלה ותרומה דבר האסור הוא ודאי, דהא אפי' קודם שקרא עליה שם כל הכרי וכל העיסה אסורים לכל ואפי' לכהן, ולא הוצרך לקרות שם לאסור אלא להתיר השאר לזרים ולהתיר הם עצמן לכהן, משא"כ בבכור שאין צריך להקדישו להתירו ולא להתיר דבר אחר על ידו.

15. תוספות מסכת נדרים דף יב עמוד א ד"ה כחלת אהרן

כחלת אהרן וכתרומתו מותר - משום דלא הוי דבר הנדור וא"ת והלא קדושת התרומה חלה על ידי דיבור והפרשה וא"כ הוי דבר הנדור וי"ל מ"מ אין האיסור שבתרומה בא ע"י הפרשה שהרי קודם לכן נמי היה אסור משום טבל דהפרשת התרומה אינה כ"א להתיר.

16. הר"ן מסכת נדרים דף יב עמוד א

כחלת אהרן וכתרומתו מותר - [3] דאע"ג דבקריאת שם מתסרי כיון שאינו אסור לכל דבר האסור מקרי ולא דבר הנדור.

17. ספר אתון דאורייתא - כלל ב

נסתפקתי הא דתרומה אסורה לזר אם הוא איסור חדש שנתחדש ע"י הפרשה או דילמא עניינו שאיסור טבל שבו במקומו עומד שהתרומה התירה איסור טבל שבה אך לכהן אבל לא לזר ותדע שהרי עונשם שוה שעונש טבל הוא במיתה בידי שמים וכן תרומה עונשה מיתה בידי שמים ע"כ נראה קצת מזה שאיסור תרומה לזר הוא מטעם טבל ...

ואחד מתלמידי העיר בזה מש"ס נדרים די"ב ע"א דקאמר דאם נדר והתפיס כחלת אהרן וכתרומתו מותר משום דהוי מתפיס בדבר האסור לא בדבר הנדור וכ' הרא"ש שם ד"ה כחלת אהרן וכתרומתו וז"ל ואע"ג דמיתסרי ע"י פיו (שקורא שם ואומר ה"ז תרומה) לא הוי דבר הנדור דהא מעיקרא נמי הוא אסור משום טבל ופיו לא אסר אלא התיר שהוציא השיריים מידי טבל עכ"ל ונראה מזה שהתרומה מתרת אך את האיסור טבל אשר בהשיריים אבל היא עצמה נשארת בטבלה לגבי זרים ע"כ דברי התלמיד ויפה העיר וע"ע בתוס' שם ד"ה כחלת שכ' וז"ל וא"ת והלא קדושת התרומה חלה ע"י דיבור והפרשה וא"כ הוי דבר הנדור וי"ל מכל מקום אין איסור שבתרומה בא ע"י הפרשה שהרי קודם לכך נמי הי' אסור משום טבל דהפרשת התרומה אינה כ"א להתיר עכ"ל ומדנקטו התוס' בקושייתם קדושת התרומה ובתירוצם איסור שבתרומה ע"כ נראה בכונחם שיש בתרומה ב' ענינים א' קדושה ב' איסור והקדושה שבה הוא דבר מיוחד ע"י הפרשה אבל האיסור שבה הוא מטעם טבל לפי שעדיין לא התירה איסור הטבל שבה כ"א איסור הטבל אשר בשיריים ועפי"ז יובן ג"כ מה שיש בתרומה ענינים מיוחדים אשר אינם בטבל כחיוב חומש לזר ועשה דושרתם את תרומותי ואכילתו מטומאת עצמו הוא בעשה ובטומאת הגוף הוא במיתה בידי שמים ונוהג בו שלישי לטומאה שכ"ז איננו בטבל והיינו משום דכ"ז בא מפאת קדושת התרומה אשר נתחדשה ע"י הפרשה [4] אולם באמת אין ראי' מדברי התוס' ורא"ש הנ"ל לומר דיש איסור טבל בתרומה די"ל דאיסור טבל לגמרי תלף הלך לו ע"י הפרשה ואיסור התרומה איסור חדש הוא מטעם קדושת התרומה לא מטעם טבל ועכ"ז לא מיקרי דבר הנדור דדבר הנדור הוי אך כשהי' מותר באמת לפני נדרו ואחרי הנדר נאסר אבל בתרומה דגם לפני הפרשה הית' אסורה משום טבל ע"כ נהי דפקע איסור טבל ע"י ההרמה ונתחדש איסור תרומה עכ"ז כיון שלא הית' התרומה מותרת בפועל באיזה זמן ונאסרה אח"כ ע"י דיבורו כ"א איסורה הי' מאז ומקדם ע"כ לא מיקרי דבר הנדור כיון שלא חידש דיבורו לאסור המותר ורק החליף איסור באיסור שהפקיע איסור הישן דטבל וחידש איסור החדש דתרומה:

18. רמב"ם יד החזקה הלכות נדרים פרק א

(יא) [5] אבל האומר פירות אלו עלי כחלת אהרן או כתרומתו הרי אלו מותרין שאין שם דרך להביא אלו בנדר ונדבה.

19. תוספות מסכת נדרים דף יב עמוד ב ד"ה והא תרומת

והא תרומת לחמי תודה לאחר זריקה הוא - מ"מ לא הוי כאומר כבשר שלמים לאחר זריקה כיון שלא האריך בלשונו כדפ"ל גבי נותר.

20. דבר יעקב מסכת נדרים דף יב עמוד ב

[א] והא תרומת לחמי תודה לאחר זריקת דמים הוא - בפשטות היה אפשר לפרש שמייירי שהיה מונח לפניו תרומת לחמי תודה ודבר היתר ואמר זה כזה. אבל התוס' הבינו שמייירי שאמר הרי עלי כתרומת לחמי תודה. ולכן מקשים התוס' מאי שנא מבשר זבחי שלמים לאחר זריקת דמים, שהגמ' אמרה לעיל דפשיטא שבדהשתא מתפיס. ומתריצים כיון שלא מאריך בלשונו, אף שאומר נוסח שמשמע התפסה בדהשתא, אכתי איכא ספק האם כוונתו להתפיס בדהשתא או במעיקרא.

21. הר"ן מסכת נדרים דף יב עמוד ב

תרומתו היא - כלומר בכלל וכתרומתו דקתני היא משום דהויא כתרומה לגבי זרים.

22. דבר יעקב מסכת נדרים דף יב עמוד ב

[ד] ר"ן ד"ה תרומתו היא - כלומר בכלל וכתרומתו דקתני היא משום שהויא כתרומה לגבי זרים - משמע שתרומת לחמי תודה אסורה לזרים באיסור מיתה כמו תרומה. הרש"ש מקשה שהגמ' [מנחות עז ב] מסתפקת האם איכא לזרים חיוב מיתה וחומש על תרומת לחמי תודה. ואולי לכן אומרת הגמ' איבעית אימא, משום שלשון שני סובר שאינו בכלל תרומה כיון שליכא חיוב מיתה.

23. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נדרים דף יב עמוד ב

כגון דאפרשן בלישה. והיינו ע"כ לפני זריקת דמים שהלחם קדוש בשחיטת הזבח ואין שוחטין הזבח עד שיקרימו פניהם בתנור דאז מיקרי לחם והאי דקאמר דאפרשן בלישה לאו דוקא דקודם שחיטת הזבח לא שייך לקרותם תרומת לחמי תודה ועדיין לא קדש הלחם ומה תרומה שייך בהו אלא מייירי שהפרישן בין שחיטה לזריקה ונראה דאמרינן בפרק קמא דפסחים (דף יג ב) שני דברים הם מתירין מעלין זה בלא זה והלחם קדוש בשחיטה לבדה והאי דנקט דאפרשן בלישה אגב דמיייתי עלה הא דרב טובי בר קסנא:

24. רמב"ם יד החזקה הלכות נדרים פרק א

(טו) היה לפניו בשר קדש אפילו היה בשר שלמים אחר זריקת דמים שהוא מותר לזרים ואמר הרי הן עלי כבשר זה הרי אלו אסורין שלא התפיס אלא בעיקרו שהיה אסור אבל אם היה בשר בכור אם לפני זריקת דמים הרי זה אסור ואם לאחר זריקת דמים הרי זה מותר.

25. דבר יעקב מסכת נדרים דף יב עמוד ב

ב. הר"ן [להלן יד. ד"ה אמר קרא] מבאר הטעם שאין מתפיסין בדבר האסור, משום שאינו יכול לומר ככר זה אסור כמו חזיר, כי חזיר אסריה רחמנא וככר זה לא אסריה רחמנא, ורק כשתולה בדבר הנדור שייך לומר שזה יהיה אסור כמו זה כיון שהדבר שתולים בו נאסר ע"י נדר.

הר"ן [שבועות כ ב] כתב הטעם דא"א להתפיס בדבר האסור משום דהתפסה הוי בגדר המשכה, וכמו שמצינו שהקדש עושה חליפין, ולא שייך המשכה אלא מדבר קדוש ולא מדבר האסור.

הקובץ שמועות [שבו' אות ו] מבאר למה הוצרך הר"ן לשני הטעמים. שלפי הטעם שהתפסה בדבר הנדור מהני מחמת המשכה, זה שייך רק כשהדבר שנתפס בו מונח לפניו, ולא שייך היכא שמתפיס בקרבן שאינו לפניו.

והטעם של המשכה שייך היכא דלא שייך התפסה בגוף הנדר אלא בעינן דוקא המשכה בחתיכה הנמצאת לפניו.

ומביא מקרה כזה ממש"כ הרמב"ם שליכא התפסה בבכור דהוי דבר האסור, אבל כשהחתיכה לפניו תלוי, שאם היה לפני זריקה שייך התפסה מצד המשכת האיסור, אבל לאחר זריקה שאין קדושה, לא שייך המשכה אלא התפסה בעיקרו דהיינו בגוף הנדר, וזה לא שייך בבכור שהוי דבר האסור.

השנה.² אכן שבת דקביעא וקיימא וקדושתה מאליה היא באה, בעינן לומר בה קידוש בכדי לקדשה, בכדי שאף קדושתה תבוא ע"י ישראל. וגדר ענין זה הוא כעין הא דקיי"ל (נדרים יג.) מנין לנולד בכור בתוך ביתו שמצוה להקדישו, שנאמר הזכר תקדיש. כלומר, דבכל שאר הקרבנות דבר פשוט הוא שכל קדושתם חלה ע"פ קדושת פה של המקדישים. ובבכור, אשר הוא קדוש מאליו מרחם, רצתה התורה שאף קדושתה ג"כ תחול בידיו אדם, ולכך צותה שמצוה להקדישו. (עיין קצוה"ח ריש סי' ר', ומשך חכמה לפ' יתרו עה"פ במשוך היובל.) והך מצוה להקדישו דבכור אין כונתה רק למצות אמירה בעלמא, אלא הוויא מעשה הקדשה ממש, וכמבואר שמה בסוגיא דנדרים, וברמב"ם (פ"א מהל' נדרים ה"ו), דהתפסה בבשר בכור חיילא,³ ככל שאר מתפס בדבר הנדור, דע"י דיבורו ניתוספת ביה בהבכור קדושת פה.⁴

ומה"ט שפיר מובן מ"ט ס"ל להרב המגיד שדוקא קידוש של שבת הוי דאורייתא, דאילו ביו"ט אין צורך לקידוש דברים בכדי לפעול שתהיה קדושת היו"ט חלה מכח ישראל, שהרי כל עיקר קדושת היו"ט הרי נקבעה מכח תיקון הלוח, וכאמור, ופשיטא דישאל מקדשי להו, ודמי יו"ט לשאר קרבנות דליכא בהו מצוה להקדישו לאחר שכבר נתקדשו, שהרי כל עיקר קדושתם הלא באה להם מכח הקדשת האדם. וכן בשבת א"צ בכדי לקדש את השבת אלא לקידוש, אך הבדלה אפילו

מקודש בקדושת חג הפסח וכו'.

(3) בניגוד להתפסה בשם האיסור, כגון באומר הרי"ז כבכור, דשם האיסור המפשט של בכור דינו כדבר האסור אשר א"א להתפס בו, משא"כ האומר זה כזה, ועושה התפסת חפצא בחפצא בבשר בכור לאחר שהקדישו בפה, דבכה"ג פסק הרמב"ם דזה מיקרי כבר דבר הנדור. ועי' מש"כ לקמן (סי' נו) בשם רבנו שיש ג' אופני התפסה. ועי' עוד מש"כ בס' מפני הרב (ערך התפסה בנדרים).

והבדלה דיו"ט נמי דאורייתא, וכן הביא הפרמ"ג מהשט"מ פ"ק דביצה, דאף הבדלה דיו"ט דאורייתא. ועיי"ש במגיד משנה דס"ל דקידוש דיו"ט אינו דבר תורה. ועיין שאגת אריה (סי' יג) שרצה לחדש שאף דעת רש"י כן.

ונראה לומר בביאור פלוגתתם, דלדעת הרב המגיד רק קידוש של שבת דאורייתא, והשאר — בין הבדלה בשבת ובין קידוש ביו"ט — אך מדרבנן, ולדעת הר"מ הכל דאורייתא, בין קידוש ובין הבדלה בין בשבת ובין ביו"ט,¹ דלדעת הרמב"ם ענין מצות זכירה היינו להזכיר ולהכיר הבדלת ימי קודש מימי חול, והבדל וחילוק זה שייך בין בתחילתו בין בסופו של כל יום מן הימים המקודשים, בין בשבת ובין ביו"ט. משא"כ לדעת ה"ה, דנראה לומר דענין הקידוש מדאורייתא איננו להפריש ולהכיר החילוק שבין ימי קודש לימי חול, אלא עניינו ליצור ולהעמיס חלות קדושה עליה דיום השבת, דאיתא בפסחים (שם), בשבתא בין בצלותא בין בקידושא מקדש השבת, ביו"ט בין בצלותא ובין בקידושא מקדש ישראל והזמנים ... שבת דקביעא וקיימא, בין בצלותא ובין בקידושא מקדש השבת, יו"ט דישאל הוא דקבעי ליה, דקמעברי ירחי וקבעי לשני, מקדש ישראל והזמנים.

וניתן להיאמר דאית ל"י להרב המגיד דבעינן שיהו כל הימים המקודשים מתקדשים ע"י ישראל, ובימים טובים חלה קדושתן ע"י קידוש ישראל, ע"י קביעתם הלוח בקידוש החודש ועיבור

(1) דבריו הנצ"ב (בביאורו לשאלות, סי' ט' אות ד') שרצה להפריד בין הדברים ולומר שאפילו לדעת הרמב"ם הבדלה במרצאי יום טוב אך דרבנן. נראים לכאורה כדחוקים.

(2) ופעם הזכיר רבנו באמצע השיעור את דברי השיטה מקובצת ל"ב"ב (קכא). בשם הרשב"א, דישאל הוא דמקדשי ליו"ט לא ר"ל כפשוטו (כפי המופיע בגירסתנו בהך גמ' פסחים הנ"ל) דקמעברי ירחי וקבעי לשני, אלא ר"ל שמצוה היתה על הבי"ד לקדש את כל

YAHREITS

משה שווערד

27. ספר תורת חיים על שבועות דף כ/א

ביום שמת בו אביו. מכאן נראה קצת סמך למנהגנו מה שנוהגין להתענות יום שמת בו אב או אם כמ"ש בהגהת שו"ע סי' ת"ב בי"ד:

28. שו"ע אורח חיים - סימן תקסח

(ח) אין צריך להתענות אלא ביום מיתת אביו, ולא ביום קבורה:

29. שו"ע יורה דעה - סימן שעו

מצוה להתענות ביום שמת אב או אם (ריב"ש וכל בו).

30. שו"ע יו"ד סימן תב

מצוה להתענות יום שמת בו אביו או אמו (כל בו בשם הר"מ וע"פ), ומתענין יום המיתה ולא יום הקבורה

31. ביאור הגר"א יורה דעה סימן שעו:

[ז] מצוה להתענות... כן משמע לכאורה ברפ"ג דשבועות כיום שמת כו' אבל ראיתי למפרשים שפירשו אותו היום דוקא וע"ל סי' שע"ה ס"ד:

32. תרומת הדשן סימן רצג

שאלה: רבים חלוקים בדבר הזה, יש מתענין ואומרים קדיש וברכו ביום המיתה ויש ביום הקבורה, איזה מהן שפיר טפוי?

תשובה: יראה דביום המיתה שפיר טפוי, וכן הורה אחד מהגדולים ותלמידים שהיו גם מהגדולים הורו כך, וכמה גדולים ג"כ שהורו ביום הקבורה. והיה נראה ראייה לדבריהם מהא דאמרינן פ"ק דסוטה /דף יג ע"א/ גבי קבורת יעקב אבינו, דשקל חושים בן דן קולפיה ומחויי לעשו עד שנפל רישיה מיניה, וקאמר תלמודא כאן נתקיימה נבואתה של רבקה למה אשכל גם שניכם ביום אחד, ואף על גב דמיתתם לאו ביום אחד הוא קבורתם מיהא ביום אחד הוא עכ"ל. אלמא דיום הקבורה חשיב יום השכול ואינינו וצרת הלב האב והאם על הבן וכן איפכא. וכל מה שמתענין ביום שמת בו אביו ואמו אינו אלא לזכרון יום אינינו וצרתנו, כדתינו בהדיא כיום שמת בו אביו כיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם. אמנם הא אדרבה משמע דיום המיתה עיקר, דבסתמא אמר כיום שמת בו אביו, ואין בלשון הזה בסתם אלא מיתה ולא קבורה. וההיא דסוטה פ"א מדקא אמרינן ואף על גב דמיתתם כו', משמע דלא נתקיימה לגמרי אלא מעין זה ולהכי קאמר התם קבורתם מיהא כו', וכן אני רגיל להורות ביום המיתה, הנלע"ד כתבתי.

33. שו"ת מהר"י מיניץ סימן ט

ולכך מסתברא לי טעמא דידי דסברא לומר דזה המנהג בא [1] או משום דביו' שמת בו אבא או רבו איתרע מזליה [2] או משום כפרה לאביו או רבו דגם על רבו אומר הריני כפרת משכבו וברא מזכה אבא ולא אבא בריה כדאיתא בפרק חלק ולכך מתענה דוקא ביום המיתה ולא ביום הקבורה וכן פסק האגוד' בשבועות בפרק הנ"ל

34. שו"ע אורח חיים - סימן תקסח

(ט) אם אירע יום מיתת אביו בשבת או בר"ח, ידחה למחר: הגה - ואין נוהגין כן, אלא אין מתענין כלל; וכן בשאר ימים שאין בהם תחנון:

35. ספר שערים מצויינים בהלכה שבועות דף כ/א

נדרים יב., וכ"ה בצוואת הגרע"א לבניו שלא יתענו אלא ילמדו כל המעל"ע או ישכרו אחרים ללמוד. ובאמת העיקר הוא התשובה כמש"כ בקיצש"ע הנ"ל. ועי' בשדי חמד (מערי' ביהכ"נ אות מ) דמה שאוכלין ושותין ביום היא"צ יש בזה תיקון לנשמת המת, שהברכות ועניית אמן מעלים נשמת המת [עי"ש מה שדן בענין אכילה בכיהמ"ד. ועי' בשו"ת חלקי"י ח"ג סי' פז].

ומה שיש מקילין בזמנינו בתענית זו הוא משום דחולשא עלמא, ומהדרים לעשות סיום מס' ביום זה כדי שיהיה סעודת מצוה נואף שיש המחמירים בסיום, מ"מ בזמנינו סומכין על המקילין. כיון שיש שיטות המקילין בכל אופן, וגם שאר עניני צדקה וגמ"ח, עי' בגשה"ח (פל"ב) ובתשו' מנח"י (ח"ו סי' קלה) באריכות. וגם הזת"ס והכת"ס נהגו לסיים מס' ולאכול ביום היא"צ של הוריהם [עי' בחוט המשולש דף ל., אך כתב שם שאכלו רק מאכלי חלב, ועי' בר"ן

36. ספר שערים מצויינים בהלכה שבועות דף כ/א

והוא שנדרר ובא מאותו היום. עי' בתשו' מהרי"ק (סי' לא) שהוכיח מגמ' דהכא דביום שמת בו אביו ואמו אינו אסור כי אם בנדר. וכזה כתב בשו"ת מהר"י מיניץ (סי' ט) דמכאן משמע דאם לא נדר אין התענית מחמת נדר אלא מנהג, וראיה דלועזים אינם

37. ספר פסקי הלכה [ח"א ע' 39]---רב בלסקי זצ"ל

There is a custom to distribute schnapps and cake in shul when one has *yahrtzeit*. Some say this should not be done since eating and drinking are prohibited in a shul.⁷ However, the custom is to permit this.⁸ Harav Yaakov Kamenetsky *zt"l* explained the reason as follows: Some say the source to give out *l'chaim* and cake in the morning is because years ago, there was a widespread custom to fast on the day one had *yahrtzeit*, but one was able to redeem himself from fasting by providing a *seudah* to the poor. When one offers *l'chaim* and cake in shul, there are sometimes those who hadn't had breakfast yet because they are on the way to work, so in essence it is a *seudah* for "deprived" people - which is a mitzvah and thus permitted in a shul.⁹

7. *Sdei Chemed Beis Haknesses* 40, page 241, *Kaf Hachaim* 63, opinion of Harav Benzion Abba Shaul *zt"l* quoted in *Birchos Naftali* 2, page 122, footnote 10.

8. *Orchos Chaim (Spinka)* 151:11, page 56, *Keren Dovid* 37, page 49b, *Igros Moshe O.C.* 1:45, *Yalkut Yosef* 151:4, footnote 7, *Doleh U'mashkeh* page 101. Refer to *Mishkan Dovid* 2:23, footnote 52.

9. As explained by Harav Yisroel Belsky *zt"l*.